

O P M A N D S K E N D E L S E

af

9. december 2010

i

faglig voldgiftssag FV 2010.173:

3F Privat Service, Hotel og Restauration

Metal Søfart

3F Sømændenes Forbund

3F Transportgruppen

(faglig sekretær Bent Moos)

mod

Bilfærgernes Rederiforening

for

Mols-Linien A/S

(advokat Anne Louise Wulff)

INDLEDNING

Den 10. august 2007 meddelte Mols-Liniens ledelse alle medarbejdere, at der pr. 15. august 2007 indførtes stop for al rygning indendørs i både færger og landterminaler. Af meddelelsen fremgår, at baggrunden for forbuddet var, at loven om røgfri miljøer trådte i kraft den 15. august 2007.

Denne sag angår spørgsmålet, om Mols-Linien A/S var berettiget til at indføre rygeforbuddet, eller om rederiet skal anerkende, at de ansatte har ret til at ryge nærmere angivne steder. Sagen er af tre afdelinger af 3F og af Metal Søfart (3F/MS) ved klageskrift af 5. maj 2009 blevet indbragt for denne faglige voldgiftsret, der har bestået af sekretariatschef John Ibsen og juridisk konsulent Kim Brandt Jensen, udpeget af 3F/MS, general manager, Marine HR Peter Burkal og sekretariatsleder Michael Wengel-Nielsen, udpeget af Bilfærgernes Rederiforening, og – som opmand – højesteretsdommer Per Sørensen.

PÅSTANDE

Klagerne, 3F/MS, har nedlagt følgende endelige påstande:

Principal: Mols-Linien skal anerkende, at ansatte, der er omfattet af klagernes overenskomster, i de overenskomstfastsatte pauser har ret til at ryge udendørs eller i de af rederiet etablerede rygekabiner på kombifærgerne.

Subsidiært: Mols-Linien skal anerkende, at ansatte, der er omfattet af klagernes overenskomster, i de overenskomstfastsatte pauser har ret til at ryge udendørs i det omfang, det ikke er synligt for passagererne, eller i de af rederiet etablerede rygekabiner på kombifærgerne.

Mere Subsidiært: 1) Mols-Linien skal anerkende, at ansatte, der er omfattet af klagernes overenskomster, i de overenskomstfastsatte pauser har ret til at ryge i de af rederiet etablerede rygekabiner på kombifærgerne.

2) Mols-Linien skal anerkende, at landansatte, der er omfattet af klagernes

overenskomster, i de overenskomstfastsatte pauser har ret til at ryge uden-
dørs i det omfang, det ikke er synligt for passagererne.

Indklagede, Bilfærgernes Rederiforening for Mols-Linien A/S, har påstået afvisning, subsidiært frifindelse.

Til støtte for afvisningspåstanden har Rederiforeningen gjort gældende, at 3F's/MS' påstande er så uklart og ubestemt formuleret, at de – for det tilfælde, at voldgiftsretten skule give klagerne medhold – ikke er egnet til at indgå i en konklusion i en kendelse.

SAGEN

1. Sagen vedrører en række faggrupper, der har hver deres kollektive overenskomst med Mols-Linien. Det drejer sig om 3F Sømændenes Forbund med en overenskomst, der dækker skibsassistenter, Metal Søfart med en overenskomst, der ligeledes dækker skibsassistenter, 3F Transport med en overenskomst, der dækker trossefolk i land, og 3F Privat Service, Hotel og Restauration med en overenskomst, der dækker cateringarbejdet ombord på skibene samt lageret og centralkøkkenet i land.

Arbejdsområderne, som sagen er omfattet af, er den store hurtigfærge mellem Ebeltoft og Odden, to hurtigfærger mellem Århus og Odden, to traditionelle kombifærger (Maren Mols og Mette Mols) mellem Århus og Kalundborg og diverse arbejde i land.

2. Skrivelsen af 10. august 2007 fra rederiets administrerende direktør, Preben Wolff, til de ansatte lød således:

"Stop for rygning pr. 15. august

Den af Folketinget vedtagne lov om røgfrie miljøer træder i kraft den 15. august 2007. Denne lov gælder også på Mols-Linien, hvorefter følgende retningslinjer er gældende fra og med samme dag:

Al rygning indendørs i både færger og landtermmaler er hermed forbudt.

Passagerer må ryge udendørs, enten i land eller på færgernes åbne passagerdæk.

Medarbejdere i Mols-Linien må ikke ryge på arbejdspladsen hverken indendørs eller uden-

dørs. Undtaget herfor er medarbejderne på Maren Mols og Mette Mols, der må ryge i fritiden i nærmere angivne områder om bord på færgerne.

Men ledelsen har vedtaget, at rederiet meget gerne støtter de medarbejdere, der ønsker rygestopkursus eller lign. for at kunne holde op med at ryge. Henvendelse herom sker til personalechef Kurt Kehler. Faktisk har de første medarbejdere allerede været i gang hermed, og det med succes. Så dette tilbud er da værd at overveje.

På samme måde som rederiet har en alkoholpolitik, vil der blive udarbejdet en rygepolitik, der også beskriver sanktionsforhold m.v. hvis loven måtte blive overtrådt. Den nye politik fastlægges efter møde i Samarbejdsudvalget d. 27. august.

Ifølge den nye lov har rederiet tilsynspligt med at reglerne overholdes, både over for kunderne og medarbejderne. Det offentlige tilsyn med at vor virksomhed lever op til disse krav, varetages af Arbejdstilsynet og Søfartsstyrelsen.

Der er ingen tvivl om, at det nye rygeforbud vil blive modtaget med stor glæde af hovedparten af rederiets kunder. Vi har gennem lang tid fået et stigende antal henvendelser fra kunderne vedr. gener ved rygning osv. Så det totale rygeforbud vil være et godt element i hele den generelle udvikling af rederiets service.

Det er klart, at rederiet sikkert vil miste nogle kunder på grund af det aktuelle rygestop. Men tidligere undersøgelser viser, at vi vil vinde langt flere kunder, end vi måtte tabe. Af andre fordele ved det kommende rygestop kan også nævnes reducerede omkostninger til rengøring osv. Dét viser erfaringerne klart fra andre virksomheder, der allerede har indført rygestop."

Indførelsen af rygeforbuddet havde ikke forinden været drøftet i rederiets samarbejdsudvalg. Tillidsrepræsentanterne fra de områder, der er parter i sagen, protesterede og forsøgte efterfølgende at få spørgsmålet behandlet i SU. Da dette skete, kunne der ikke opnås enighed. Efter flere organisationsmøder, hvor der ikke kunne opnås enighed om noget kompromisforslag, blev denne sag anlagt.

Under forhandlingerne besvarede Mols-Liniens direktør i et brev af 28. september 2007 et brev fra 3F således:

"Tak for brevet af 18.09.07 omhandlende det igangsatte rygeforbud på Mols-Linien.

Vi har studeret brev og argumentation meget nøje, men vi ser os på denne baggrund desværre ikke i stand til at ændre på de regler, der nu er gældende i rederiet.

Mols-Linien er en moderne virksomhed med et højt service- og sikkerhedsniveau. Og det burde være indlysende, at man ikke kan stå og ryge synligt for passagererne, ej heller i pauser o.l.

Derfor har vi på forhånd undersøgt mulighederne for at indrette særlige rygeområder, skjulte for passagererne, rundt i alle færger og afdelinger. I praksis viste dette sig ikke at kunne gennemføres alle steder, hvorfor en sådan ordning ikke ville blive ensartet for alle medarbejdere.

Derfor er beslutningen om det totale rygeforbud truffet, som den er. Hvis vi begynder at ændre eller lempe på reglerne, resulterer dette, jævnfør ovenstående, jo desværre i, at ikke alle medarbejdere vil få de samme og ens muligheder for rygning.

Mols-Linien må derfor fastholde de vedtagne regler og beder om forståelse herfor samt også om et fælles, tværfagligt samarbejde om at få tingene til at fungere i dagligdagen."

3. Som anført var baggrunden for indførelsen af rygeforbuddet, at loven om røgfri miljøer trådte i kraft den 15. august 2007. Ifølge § 1 er lovens formål at udbrede røgfri miljøer. Ifølge § 2 finder loven anvendelse på arbejdspladser, institutioner og skoler for børn og unge, øvrige uddannelsesinstitutioner, indendørs lokaliteter, hvortil offentligheden har adgang, kollektive transportmidler og taxaer samt serveringssteder. Desuden omfatter den danske skibe. I lovens § 3, stk. 1, er angivet, hvad der forstås ved et rygerum, og ifølge § 3, stk. 2, forstås ved en rygekabine "en fritstående enhed med udluftnings- eller ventilationssystem".

4. Af § 24 i overenskomsten mellem Bilfærgernes Rederiforening og 3F Privat Service, Hotel og Restauration fremgår, at spisepauserne varer ½ time og afholdes i forhold til naturlige spisetider, idet pauserne indregnes i arbejdstiden. Antallet af sammenhængende spisepauser af ½ times varighed afhænger af vagtens længde i relation til de naturlige tidspunkter for indtagelse af måltider. Af § 24, stk. 4, fremgår, at personalet skal have adgang til at forlade arbejdsstedet med henblik på afholdelse af spisepauser i messen.

5. Parterne er enige om, at Mols-Liniens rygepolitik går videre, end loven stiller krav om. Det er oplyst, at Mols-Linien er det eneste rederi, der har indført et totalt rygeforbud for de ansatte. Som anført gælder rygeforbuddet alle arbejdspladser i rederiet. Dog er der gjort en undtagelse herfra, idet den mønstrede besætning – og kun den – har ret til at ryge i et særligt indrettet rygerum på de to kombifærger. Baggrunden herfor er, at den mønstrede besætning sejler en uge ad gangen og herunder opholder sig på skibet hele tiden. Rygerummene må kun benyttes i besætningsmedlemmernes fritid, dvs. af den del af besætningsmedlemmerne, der ikke har vagt.

Rygeforbuddet omfatter ikke passagererne, idet disse har adgang til at ryge i rygekabinerne og – hvis det er muligt – udendørs.

Det er 3F's/MS's opfattelse, at det totale rygeforbud ikke er i overensstemmelse med en saglig udøvelse af ledelsesretten.

FORKLARINGER

Der er afgivet forklaring af Gustav Zetnik, der er tillidsrepræsentant for 3F's skibsassistenter, Dorrit Hansen, der er fællestillidsrepræsentant for cateringen på Århus overfarterne, og Erik Quade, der er fællestillidsrepræsentant for cateringen på Ebeltøft overfarten. Fra rederiets side er der afgivet forklaring af den administrerende direktør, Preben Wolff.

Parterne er enige om, at denne kendelse ikke indeholder en fuldstændig gengivelse af forklaringerne.

Gustav Zetnik har forklaret, at skibsassistenterne på den store hurtigfærge møder i Odden havn om morgenen og sejler hele dagen, inden denne slutter i Århus. Derefter overnatter de i det gamle lodsrum i havnen. Efter hans opfattelse er der steder på færgen, hvor besætningsmedlemmerne vil kunne ryge, uden at dette ses af passagererne. Det samme kan formentlig ikke lade sig gøre på de andre færger. Trosseførerne på land kan heller ikke ses af passagererne. Under drøftelserne med ledelsen kunne de ansattes repræsentanter ikke gå ind for et fuldstændigt forbud, men anerkendte, at ledelsen i kraft af sin ledelsesret kunne træffe beslutningen. Under drøftelserne med ledelsen tilkendegav direktør Preben Wolff, at der ikke ville blive ændret et komma i den ordning, der var blevet indført ved opslaget af 10. august 2007.

Dorrit Hansen har forklaret bl.a., at hun er purser på en af kombifærgerne. Hendes arbejdsdag er fra kl. 06 om morgenen til kl. 21 om aftenen, dvs. at vagten varer 15 timer. Hun har 1 times hviletid, hvor hun kan lægge sig og sove. Hun kan ikke benytte rygekabinen, da denne kun er for den mønstrede besætning. Hun er tillige tillidsrepræsentant for de 7 medarbejdere, der arbejder på lageret i Århus havn. Deres arbejdstid er fra kl. 01 til kl. 11.

Prben Wolff har forklaret, at han i mange år har været administrerende direktør for Mols-Linien. Foruden på færgerne, i centralkøkkenet og i lageret er der ansatte på kontoret i Århus. I alt er der ca. 450 ansatte. Baggrunden for det totale rygeforbud er, at rederiet er en servicevirksomhed, der ønsker at brande sig som et rederi med et højt service- og sikkerhedsniveau. Det er noget specielt at sejle med hurtigfærgerne, hvor sikkerheden er på et højere niveau, og det er vigtigt, at alle besætningsmedlemmerne fremstår som aktive i den meget stramme tid, der er til rådighed under sejladsene. Efter hans opfattelse har besætningsmedlemmerne på disse færger reelt ingen mulighed for at gå udendørs, idet der ikke er adgang hertil for hverken passagerer eller medarbejdere. En ordning, hvorefter rygeforbuddet ikke var totalt, ville indebære en administration, der ikke kan anses for praktikabel.

PARTERNES ARGUMENTER

3F/MS har gjort gældende, at loven om røgfri miljøer ikke sigter til at beskytte rygerne, men at beskytte ikke-rygerne. Det vil ikke indebære nogen overtrædelse af loven, hvis klagerne får helt eller delvis medhold. Det er uforståeligt, at Mols-Linien som det eneste rederi i Danmark har fundet det nødvendigt at indføre et totalt rygeforbud for besætningsmedlemmerne, idet alle andre rederier har kunnet finde en fornuftig løsning. Indførelsen af forbuddet skete ensidigt fra rederiets side uden nogen form for drøftelse med medarbejdernes repræsentanter. Denne fremgangsmåde indebar ikke en saglig udøvelse af ledelsesretten, der bygger på pligt til samarbejde med medarbejderne.

Ved vurderingen af sagligheden i indgrebet må det tages i betragtning, at det totale rygeforbud betød et vidtgående indgreb i de ansattes private forhold og dermed i deres integritetsbeskyttelse, en beskyttelse som medarbejderne har krav på ikke kun i deres privatliv, men også i arbejdstiden. Rederiets argument om, at det ønsker at brande sig gennem bl.a. rygepolitikken er udtryk for, at man har skudt med spredehagl. Realiteten er, at rederiet ikke ønsker, at passagererne skal have mulighed for at se nogen del af personalet ryge. Dette kan imidlertid ikke begrunde, at medarbejderne ikke skal have mulighed for at ryge i de overenskomstmæssigt fastsatte pauser på steder, hvor passagererne ikke må komme. Hertil kommer, at det ikke kan genere kunderne, hvis der ryges udendørs i pauser, hvor de ansatte i forvejen har mulighed for og ret til at gå udendørs. Heller ikke effektivitetshensyn, økonomiske hensyn eller et hensyn til at behandle alle medarbejdere ens kan begrunde forbuddet.

Vedrørende udformningen af påstandene har 3F/MS anført, at de alle er affattet på en sådan måde, at der kan gives helt eller delvis medhold, således at en konklusion i en kendelse også vil kunne praktiseres.

Bilfærgernes Rederiforening har vedrørende sin påstand om afvisning anført, at klagernes påstande er så uklart og ubestemt formuleret, at de efter deres indhold ikke er egnet til at indgå i konklusionen i en kendelse. Påstandene lægger op til en skønsmæssig vurdering af, om rygning i arbejdstiden kan ske "uden gene for passagerer og ikke-rygende kolleger", et kriterium der gør det umuligt for rederiet at indrette sig herefter i praksis.

Rederiforeningen har i øvrigt anført, at baggrunden for at indføre det totale rygeforbud – ud over det, der følger af loven – var hensynet til rederiets image over for kunder og omverdenen. Dertil kom hensynet til de ikke-rygende medarbejdere og et ønske om at behandle alle medarbejderne ens. Uanset at rygeforbuddet går ud over rammerne i loven, bl.a. fordi forbuddet også gælder udendørs arealer, falder det inden for ledelsesretten at træffe en sådan beslutning, idet forbuddet er driftsmæssigt begrundet og ikke udtryk for chikane eller vilkårlighed over for medarbejderne. Forbuddet går således ikke videre end nødvendigt af hensyn til driften.

Også effektivitetshensyn og økonomiske hensyn samt kravet til skibets sikkerhed har begrundet forbuddet. På hurtigfærgerne indebærer skibenes drift en så intensiv arbejdsindsats, at besætningen på kommandobroen ikke kan være fraværende med henblik på rygning andetsteds, og det tilsvarende gælder besætningen under lastning af færgerne på grund af den meget korte anløbstid i havnene. Hele besætningen indgår som en del af sikkerhedsberedskabet, og på grund af den stramme bemanning er alle fuldt optaget under deres vagter. Den omstændighed, at medarbejderne har krav på betalte pauser i løbet af arbejdsdagen, fratager ikke arbejdsgiveren retten til med hjemmel i ledelsesretten at indføre et generelt rygeforbud som sket.

OPMANDENS BEGRUNDELSE OG KONKLUSION

Det følger af ledelsesretten, at arbejdsgiveren kan fastsætte regler for medarbejdernes færden på arbejdspladsen. Arbejdsgiverens adgang hertil er undergivet visse begrænsninger, idet det

– som også anført af begge parter – kræves, at reglerne er begrundet i driftsmæssige hensyn. Efter praksis er der overladt arbejdsgiveren ganske vide rammer for vurderingen af, hvornår sådanne hensyn foreligger. Dette gælder også ved fastsættelsen af regler, der – som det for eksempel er tilfældet med rygeforbud – af de ansatte kan opleves som et indgreb i den personlige sfære.

Gennemførelsen af loven om røgfri miljøer betød, at Mols-Liniens ledelse skulle sikre, at loven efterleves på skibene, men ikke nødvendigvis – som opslaget af 10. august 2007 ellers kunne give indtryk af – at der skulle indføres et absolut rygeforbud. Imidlertid besluttede ledelsen at forbyde medarbejderne al rygning både på skibene og i land, idet den fandt, at de særlige driftsmæssige forhold og de deraf følgende særlige arbejdsforhold på hurtigfærgerne, hensynet til rederiets image over for passagererne og omverdenen og ønsket om at undgå forskelsbehandling af medarbejderne tilsagde dette.

Jeg finder ikke, at jeg har det fornødne grundlag for at tilsidesætte dette skøn. Rederiets frifindelsespåstand tages derfor til følge. Det bemærkes herved i øvrigt, at jeg er enig med Rederiforeningen i, at klagernes subsidiære påstand og mere subsidiære påstand 2 for så vidt angår kriteriet "ikke er synligt for passagerer" ikke har den fornødne bestemthed til at kunne indgå i konklusionen i en kendelse på en måde, der gør denne administrerbar.

THI BESTEMMES :

Bilfærgernes Rederiforening for Mols-Linien A/S frifindes.

Hver part skal bære egne omkostninger og betale halvdelen af opmandens honorar og udgifter.

København den 9. december 2010.

Per Sørensen